

RP 112/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildning och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras.

Syftet med propositionen är att stärka hållbarheten i de offentliga finanserna, och genom propositionen avveckla vissa normer som gäller kommuner och utbildningsanordnare.

Enligt statsrådets plan för de offentliga finanserna minskas finansieringen av yrkesutbildningen med 100 miljoner euro från och med 2025 så att nedskärningen riktar sig till utbildning för vuxna som redan har avlagt en examen. Dessutom beslöt regeringen senare om en tilläggsanpassning på 20 miljoner till yrkesutbildningen. För att inbesparingen ska kunna riktas i enlighet med regeringens riktlinjer föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att antalet studerandeår vid beslut om finansieringen för finansåret 2025 får underskrida det minsta antal studerandeår som anges i anordnartillståndet. Därtill ändras bestämmelserna om kommunernas finansieringsandel för yrkesutbildning i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet enligt förslaget så att den minskning på 100 miljoner euro som regeringen beslutat om utöver staten också ska gälla kommunsektorn.

Dessutom föreslås att lagen om yrkesutbildning ändras så att bestämmelserna om en personlig utvecklingsplan för kunnandet görs mer flexibla i fråga om läropliktiga studerande. Ytterligare föreslås att skyldigheten för anordnare av yrkesutbildning att utarbeta en examensspecifik plan för bedömning av kunnandet slopas. Därtill föreslås att gymnasielagen ändras så att utbildningsanordnarens skyldighet att årligen utarbeta en plan för hur undervisningen i praktiken ska ordnas under läsåret som ska grunda sig på den lokala läroplanen slopas. Dessutom slopas utbildningsanordnarens skyldighet att regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares synpunkter på läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

För att möjliggöra stöd för lärandet föreslås att finansieringen av gymnasieutbildningen i enlighet med regeringsprogrammet ska stärkas med 10 miljoner euro från och med 2025. Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras enligt förslaget så att anslagsökningen riktas till statens betalningsandel.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Personlig utvecklingsplan för kunnandet	3
2.2 Plan för bedömning av kunnandet	8
2.3 Gymnasiernas på läroplanen baserade plan och samarbetet mellan hemmet och läroanstalten	8
2.4 Beslut om målinriktade studerandeår	9
2.5 Kommunernas finansieringsandel	10
2.6 Finansieringsplan för anläggningsprojekt	11
3 Målsättning	11
4 Förslagen och deras konsekvenser	12
4.1 De viktigaste förslagen	12
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	12
4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna	12
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	13
4.2.2.1 Konsekvenser för utbildningsanordnarna	13
4.2.2.2 Konsekvenser för Utbildningsstyrelsen och arbetslivskommissionerna	14
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	14
4.2.3.1 Konsekvenser för yrkesutbildningens kvalitet	14
4.2.3.2 Konsekvenser för studerande och läropliktiga	15
4.2.3.3 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning	15
5 Remissvar	16
5.1 Förslagen till ändring av lagen om yrkesutbildning	16
5.2 Lagförslag som gäller gymnasieutbildning	17
5.3 Lagförslag som gäller finansiering	18
6 Specialmotivering	19
6.1 Lagen om yrkesutbildning	19
6.2 Gymnasielagen	20
6.3 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	20
7 Ikraftträdande	21
8 Verkställighet och uppföljning	21
9 Förhållande till budgetpropositionen	21
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	21
LAGFÖRSLAG	24
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning	24
Lag om ändring av gymnasielagen	25
Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	26
BILAGA	28
PARALLELLEXT	28
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning	28
Lag om ändring av gymnasielagen	30
Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Statsminister Petteri Orpos regering enades den 15–16 april 2024 om en plan för de offentliga finanserna 2025–2028. För att undvika att Finland omfattas av EU:s förfarande vid alltför stora underskott vidtog regeringen som en del av beredningen av tilläggsbudgeten våren 2024 de ytterligare åtgärder som behövs för att balansera de offentliga finanserna. Statsminister Petteri Orpos regering har som mål att stabilisera den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten (BNP) och att få den att minska på ett varaktigt sätt efter denna valperiod.

De besparingar som ingår i den plan för de offentliga finanserna som godkändes den 24 april 2024 syftar till att stärka de offentliga finanserna. Regeringen beslutade om en nedskärning på 100 miljoner euro i yrkesutbildningen, som riktar sig till yrkesutbildning för vuxna som redan har avlagt en examen på andra stadiet eller examen på högre nivå. Av nedskärningen dras 42,6 miljoner euro av från statens finansieringsandel och 57,4 miljoner euro från kommunernas finansieringsandel. Regeringen beslöt i budgetförhandlingarna 3 september 2024 om en tilläggsanpassning på 20 miljoner till yrkesutbildningen. Likt den 100 miljoner euros besparingen, genomförs denna ytterligare 20 miljoners besparing så att minskningen av finansieringen och studieplatserna inte riktas till utbildning för unga som avslutar den grundläggande utbildningen eller för dem som saknar yrkesinriktad grundexamen. Avsikten är att rikta den ytterligare anpassningen på 20 miljoner till statens finansieringsandel. Från och med år 2025 riktas därmed en sammanlagd anpassningsåtgärd på 120 miljoner till yrkesutbildningen.

Dessutom har regeringen fastställt riktlinjer för åtgärder för att minska på normerna och vidta andra åtgärder för att stärka kommunernas inkomstbas. Dessa riktas mot utbildningen på andra stadiet och med dem eftersträvas besparingar på sammanlagt 5 miljoner euro.

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet. Utlåtanden om utkastet till propositionen har begärts av centrala intressentgrupper på bred front. Utkastet till proposition har varit på remiss 8.8–25.8.2024. På grund av ärendets brådskande natur var remisstiden kortare än normalt. Sammanlagt 45 utlåtanden lämnades in. Utlåtandena kan läsas på projektets webbplats <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM043:00/2024>.

Propositionen behandlades i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning 10.9.2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Personlig utvecklingsplan för kunnandet

Utgångspunkten för personlig tillämpning är identifiering och erkännande av en studerandes tidigare förvärvade kunnande redan i början av studierna samt planering av studierna så att det som den studerande tidigare lärt sig och den studerandes kompetensbehov, färdigheter och förutsättningar beaktas vid planeringen av studiernas tidsplan och vid ordnandet av studierna. Dessa uppgifter förs in i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet för en studerande som inleder en utbildning. Den personliga utvecklingsplan för kunnandet som utarbetas för en studerande har betydelse när det gäller att identifiera den studerandes tidigare kunnande och planera hurdan kunnande den studerande behöver samt hur detta förvärvas i olika lärmiljöer.

Vid utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet beaktas den studerandes mål, karriärplaner samt tidigare kunnande. Målet är att planera den studerandes studieväg så att varje studerande har möjlighet att ha framgång i studierna.

Enligt 44 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) ska det för en studerande som inleder en utbildning utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet, där individuella uppgifter om identifiering, erkännande, förvärvande, utveckling och påvisande av kunnandet och om handlednings- och stödåtgärder förs in i enlighet med vad som föreskrivs i den lagen. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i planen utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsanordnaren svarar för att den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas och uppdateras. Utbildningsanordnaren ska, med undantag för när det gäller studerande i arbetskraftsutbildning, för alla studerande på basis av den studerandes mål samt identifierat tidigare förvärvat kunnande planera om den studerande ska avlägga en hel examen eller enbart en eller flera examensdelar, om detta inte beslutats om i beslutet om antagning som studerande.

Inom övrig yrkesutbildning utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet endast till den del det är fråga om läroavtalsutbildning eller utbildning som grundar sig på utbildningsavtal. För läropliktiga enligt läropliktslagen (1214/2020) ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesexamen enligt planen är högst fyra år.

Enligt 45 § i lagen om yrkesutbildning utarbetar och uppdaterar utbildningsanordnaren den personliga utvecklingsplanen för kunnandet tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen deltar en lärare, en studiehandledare eller vid behov någon annan företrädare för utbildningsanordnaren som utbildningsanordnaren utser. De aktörer som samarbetar med utbildningsanordnaren deltar dessutom i utarbetandet och uppdateringen av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet till den del förvärvandet eller visandet av kunnandet eller handlednings- och stödåtgärderna i enlighet med planen baserar sig på sådan anskaffning av utbildning som avses i 30 § eller på någon annan form av samarbete mellan utbildningsanordnaren och en annan anordnare av yrkesutbildning, en anordnare av gymnasieutbildning eller andra aktörer.

Den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och ändringar i den ska godkännas av utbildningsanordnaren och den studerande och av andra aktörer som deltar i utarbetandet av den, till den del de deltar i utarbetandet och uppdateringen av planen. En minderårig studerandes vårdnadshavare eller lagliga företrädare ska ha möjlighet att vara med och utarbeta och uppdatera den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Arbetsgivaren eller någon annan företrädare för arbetsplatsen deltar i utarbetandet och uppdateringen av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet, om utbildningen ordnas som läroavtalsutbildning eller som utbildning som grundar sig på utbildningsavtal eller om kunnandet ska visas på arbetsplatsen. Om det i arbetskraftsutbildning ingår att förvärva kunnande på en arbetsplats, kan också en företrädare för arbetskraftsmyndigheten delta i utarbetandet av planen.

Enligt 47 § i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren erkänna kunnande som en studerande tidigare har förvärvat och som motsvarar kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Erkännande av kunnande sker med stöd av dokument och annan utredning som avses i 46 §. Närmare bestämmelser om förfaringssätten vid erkännande av kunnande utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid bedömning av tidigare förvärvat kunnande tillämpas bestämmelserna i 53 § 1–3 mom. om bedömning av kunnandet, i 54 § om bedömning av kunnandet, i 55 § om kontroll och rättelse av

bedömningen och i 56 § om höjning av vitsord. Med avvikelse från 54 § 1 mom. bedöms kunnandet dock av två lärare eller andra företrädare för utbildningsanordnaren, om det tidigare förvärvade kunnandet bedöms utan att den studerande deltar i ett yrkesprov. Om tidigare förvärvat kunnande erkänns utan bedömning av kunnandet tillämpas endast bestämmelserna i 56 § om höjning av vitsord. Utbildningsstyrelsen kan meddela föreskrifter om principerna för dimensioneringen av identifieringen och erkännandet av kunnande samt omvandlingen av vitsord.

Enligt 48 § i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren planera hur den yrkesskicklighet eller det kunnande som förutsätts i examens- eller utbildningsgrunderna ska förvärvas, om den studerande inte har det tidigare förvärvade kunnande som behövs för att kunna visa sitt kunnande. Dessutom ska utbildningsanordnaren planera de handlednings- och stödåtgärder som den studerande behöver, följa hur den studerandes kunnande utvecklas och vid behov planera de studier enligt 63 § som stöder studiefärdigheterna, det särskilda stöd och den anpassning av bedömningen av kunnandet som avses i 64 § och den avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet som avses i 66 §.

Förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel. I utbildningen för grundexamen har utbildningsanordnaren till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning utfärdas genom förordning av statsrådet. Det som i paragrafen föreskrivs om studerande tillämpas också på den som söker till läroavtalsutbildning.

Enligt 49 i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren planera hur den yrkesskicklighet eller det kunnande som förutsätts i examens- eller utbildningsgrunderna ska visas. Påvisande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel.

Bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet finns i statsrådets förordning om yrkesutbildning (672/2017). Enligt 9 § 1 mom. i den förordningen ska utbildningsanordnaren i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet föra in åtminstone följande uppgifter:

- 1) den examen som avläggs, den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv som genomförs eller den övriga yrkesutbildning som avses i 8 § i lagen om yrkesutbildning som genomförs, de examens- eller utbildningsgrunder som iakttas, det eventuella kompetensområde som avläggs samt de examens- eller utbildningsdelar som avläggs,
- 2) uppgifter om de examensdelar, delområden av gemensamma examensdelar eller övriga studier som en behörig myndighet bedömt och intygat och som utbildningsanordnaren inkluderat i den studerandes examen på basis av erkännande av den studerandes kunnande,
- 3) uppgifter om de examensdelar, delområden av gemensamma examensdelar eller övriga studier som en behörig myndighet bedömt och intygat och som utbildningsanordnaren sänt till utnämnda bedömare av kunnandet för erkännande av kunnandet,
- 4) annat kunnande som den studerande förvärvat och påvisat tidigare än sådant som ingår i 2 och 3 punkten och som anknyter till den examen som avläggs eller den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv som genomförs,

5) eventuella avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt 66 § i lagen om yrkesutbildning,

6) behovet av examensutbildning och förvärvande av annan nödvändig yrkesskicklighet,

7) den studerandes eventuella behov av handledning och stöd enligt 48 § i lagen om yrkesutbildning,

7 a) behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer,

8) innehållet i det eventuella särskilda stöd som enligt 64 § i lagen om yrkesutbildning erbjuds den studerande,

9) sådana studier som stöder studiefärdigheterna som avses i 63 § i lagen om yrkesutbildning som ordnas för den studerande vid behov,

10) tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven, yrkesprovsmiljöerna samt anordnaren av yrkesprov, om de ordnas av en annan utbildningsanordnare,

11) motsvarande uppgifter om övrigt påvisande av kunnandet samt i fråga om studerande som får särskilt stöd sådan anpassning av bedömningen av kunnandet och individuell bedömning av kunnandet som avses i 64 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning,

12) bedömarna av kunnandet som avses i 54 § i lagen om yrkesutbildning, samt

13) karriärplanen som görs upp för den studerande.

I 2 mom. i den paragrafen föreskrivs att om den studerande deltar i examensutbildning eller annat förvärvande av nödvändigt kunnande enligt ett behov som framkommit på basis av 1 mom. 6 punkten antecknas i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet förutom de uppgifter som avses i 1 mom. även

1) mål, innehåll, undervisning samt övriga sätt och tidpunkter för förvärvande av kunnande i fråga om examensutbildning eller annat förvärvande av behövt kunnande, samt

2) de åtgärder som behövs i fråga om det särskilda stöd som enligt 1 mom. 8 punkten ges under examensutbildningen eller det övriga förvärvandet av kunnande.

I 3 mom. i den paragrafen föreskrivs att om den studerandes förvärvande av kunnande ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter som läroavtalsutbildning eller som utbildning som grundar sig på utbildningsavtal, antecknas i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet förutom de uppgifter som avses i 1 och 2 mom. även

1) den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och den lärare som utbildningsanordnaren utsett eller av grundad anledning en annan företrädare för utbildningsanordnaren,

2) förutom den arbetsplatshandledare och den lärare eller övriga företrädare för utbildningsanordnaren som avses i 1 punkten även den företrädare för utbildningsanordnaren som ordnat läroavtalsutbildning, om examen ordnats på basis av läroavtalsutbildning enligt 27 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning,

3) de viktigaste arbetsuppgifterna som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet,

4) i utbildning som grundar sig på utbildningsavtal tidpunkten för förvärvandet av kunnande som ordnas på en arbetsplats,

5) i läroavtalsutbildning tidpunkten för förvärvandet av kunnande i fråga om förvärvande av kunnande i andra inlärningsmiljöer som anvisats av utbildningsanordnaren samt i fråga om förvärvande av kunnande som ordnas på en arbetsplats.

I 4 mom. i den paragrafen konstateras att uppgifterna som avses i 1 mom. 1–7 punkten ska vara antecknade i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet när planen godkänns. Om den studerandes förvärvande av kunnande ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter som utbildning som läroavtalsutbildning eller som utbildning som grundar sig på utbildningsavtal ska därtill de uppgifter som avses i 1 mom. 10 punkten samt 3 mom. 1–5 punkten vara antecknade i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet när planen godkänns. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 4 mom. kan dock i fråga om de examensdelar som avses i 1 mom. 1 punkten de valbara examensdelarna med undantag för läroavtalsutbildning antecknas i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet även när planen uppdateras.

I 10 § i den förordningen föreskrivs om erkännande av den studerandes tidigare förvärvade kunnande i examensutbildning. Enligt paragrafen ska utbildningsanordnaren erkänna de examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar samt gymnasiestudier, högskolestudier eller andra studier som bedömts och verifierats av en behörig myndighet som den studerande avlagt enligt de gällande grunderna för yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som kan införlivas i den examen som avläggs på det sätt som anges i examensgrunderna när det gäller uppbyggnaden av examina i fråga om obligatoriska examensdelar och på det sätt som för valbara examensdelar möjliggörs i examensgrunderna och avtalas i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

Om den studerande avlagt andra examina, examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar eller gymnasiestudier, högskolestudier eller andra studier som bedömts och verifierats av en behörig myndighet som motsvarar dessa till innehållet än sådana som avses i 1 mom. ska utbildningsanordnaren lämna uppgifter om dessa till de bedömare av kunnandet som avses i 54 § i lagen om yrkesutbildning för erkännande av kunnandet. Bedömare avgör om ovannämnda intygade kunnande är aktuellt och till vilka delar det motsvarar delar av den examen som avläggs eller delområden av gemensamma examensdelar. Till de delar det intygade kunnandet motsvarar delar av den examen som avläggs eller delområden av gemensamma examensdelar ska bedömare erkänna kunnandet.

Om den studerande på basis av sådana handlingar eller andra utredningar som avses i 46 § i lagen om yrkesutbildning har annat kunnande än det som avses i 1 och 2 mom. på basis av vilket en examen, en examensdel eller ett delområde av gemensamma examensdelar kan avläggas utan att förvärva kunnandet ska utbildningsanordnaren hänvisa den studerande till att påvisa sitt kunnande. Kunnandet påvisas endast till den del det inte tidigare bedömts och verifierats.

Utbildningsstyrelsen har den 6 februari 2018 utfärdat en informationsförteckning över informationsinnehållet och begreppen i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet. Den uppdaterade informationsförteckningen finns på adressen: https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=190612171&preview=/190612171/201909105/Uppgifts%C3%B6rteckning%20ePuk_08052019_SV.docx

I praktiken har läropliktiga som övergår till yrkesutbildning från grundläggande utbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning sällan sådant kunnande som gör det möjligt att erkänna tidigare förvärvat kunnande. Skyldigheten att identifiera kunnande har försvårat utbildningsanordnarnas årsplanering av verksamheten och fördelningen av lärarresurserna. Bestämmelserna om identifiering och erkännande av kunnande för den nuvarande personliga utvecklingsplanen för kunnandet har inte utgjort ett stöd för att i början av studierna bilda studerandegrupper som avancerar tillsammans. Skyldigheterna att föra in uppgifter i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet kan minska genom att minska på de bestämmelser i anknytning till den personliga utvecklingsplanen för kunnandet som gäller identifiering och erkännande av kunnande för läropliktiga. Detta skulle minska antalet ärenden som ska föras in i planen, och styra utarbetandet av planer för studerande som inleder en utbildning till att vara ett pedagogiskt arbete i stället för en administrativ registrering, vilket skulle stödja studerandenas studieframgång.

2.2 Plan för bedömning av kunnandet

Enligt 53 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning utarbetar utbildningsanordnaren som en del av sitt kvalitetsledningssystem separat för varje examen eller utbildning en plan för hur bedömningen av kunnandet ska genomföras (nedan *plan för bedömning av kunnandet*). Enligt 126 § i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren utvärdera de examina, den utbildning och den övriga verksamhet som den ordnar samt deras kvaliteter och effekter. Utbildningsanordnaren svarar för kvaliteten på de examina, den utbildning och den övriga verksamhet som den ordnar och för en kontinuerlig förbättring av kvalitetsledningen. Utbildningsanordnaren ska också regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitetsledningssystem och publicera viktiga resultat av utvärdering som den har ordnat. Arbetslivskommissionerna har som uppgift att på begäran ge undervisnings- och kulturministeriet utlåtanden om de enskilda utbildningsanordnarnas planer för bedömning av kunnandet i fråga om varje examen.

Planen för bedömning av kunnandet innehåller de allmänna förfaranden för bedömning av kunnandet som utbildningsanordnaren har beslutat om. Planen för bedömning av kunnandet är ett verktyg i vardagen med hjälp av vilket utbildningsanordnaren handleder lärare, handledare och bedömare i situationer som gäller bedömning av kunnandet. Utbildningsanordnaren har till uppgift att följa hur planen för bedömning av kunnandet fungerar och vid behov ändra planen och verksamhetssätten. Planering av bedömningen och uppföljning av genomförandet hör till utbildningsanordnarens normala kvalitetsledningsarbete. Minimikraven på informationsinnehållet i planen för bedömning kunnandet finns i undervisnings- och kulturministeriets och Utbildningsstyrelsens anvisning på adressen https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/innehall_plan_bedomning_122019.pdf.

Det ska finnas en plan för varje examen och utbildning som anges i utbildningsanordnarens anordnartillstånd. Vidare ska denna plan läggas fram när utbildningsanordnaren ansöker om ändring i sitt anordnartillstånd, det vill säga tillstånd att ordna nya examina. Under 2020-talet har i genomsnitt 65 nya examensrätter sökts per år.

2.3 Gymnasiernas på läroplanen baserade plan och samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Enligt 13 § 4 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren årligen sammanställa en på läroplanen baserad plan i vilken bestäms om det allmänna ordnandet av undervisningen, undervisningstimmarna, arbetstiderna, utbildningsanordnarens samarbete och

anskaffning av utbildning som avses i 8 §, sådana självständiga studier som avses i 25 § 1 mom. samt andra behövliga ärenden som anknyter till ordnandet av undervisningen.

I 31 § i gymnasielagen föreskrivs om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Enligt 1 mom. i den paragrafen ska utbildningsanordnaren vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet. I grunderna för läroplanen som avses i 12 § fastställer Utbildningsstyrelsen med stöd av 2 mom. de centrala principer som ska iakttas i samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. I 3 mom. i den paragrafen föreskrivs att i läroplanen enligt 12 § beslutar utbildningsanordnaren om genomförandet av samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

Paragrafens 1 mom. innehåller den så kallade allmänna skyldigheten att samarbeta. Ordnandet av samarbetet mellan hemmet och skolan har tydligt fastställts i grunderna för läroplanen. Utgångspunkten för samarbetet är enligt den gällande läroplanen en öppen och jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Ett aktivt samarbete stödjer den studerandes förutsättningar för lärande samt dennes sunda utveckling och välbefinnande. Ett aktivt samarbete främjar de studerandes och vårdnadshavarnas delaktighet samt stärker gemenskapen, välbefinnandet och tryggheten vid läroanstalten. Samarbetet med vårdnadshavarna och hemmen ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och fortgå under den studerandes hela gymnasietid.

Att utbildningsanordnaren regelbundet ska utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet har betydelse för mångsidigheten i utvecklingen av skolgemenskapen. Det är dock inte nödvändigt att föreskriva om saken i lag, utan utbildningsanordnaren kan till denna del själv besluta om samarbetet med vårdnadshavarna.

2.4 Beslut om målinriktade studerandeår

Bestämmelser om beslut om målinriktade studerandeår finns i 32 c § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) (nedan även *finansieringslagen*). Enligt den paragrafen beslutar undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten och för finansåret om det målinriktade antalet studerandeår för utbildningsanordnare samt om det där innefattade målinriktade antalet studerandeår inom arbetskraftsutbildningen. Det målinriktade antalet studerandeår för utbildningsanordnaren får inte understiga det minsta antal studerandeår som anges i anordnartillståndet.

Enligt 26 i lagen om yrkesutbildning anges i anordnartillståndet minimiantalet sådana studerandeår som avses i 32 b § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Anordnartillståndet kan också av särskilda skäl som hänför sig till kompetensbehovet eller ordnandet av utbildning innehålla bestämmelser om antalet studerandeår för en viss examen eller utbildning.

Regeringen beslutade om en sammanlagd nedskärning på 120 miljoner euro i yrkesutbildningen, som särskilt riktar sig till ordnande av utbildning för yrkesexamen, specialyrkesexamen och grundexamen för vuxna som redan har avlagt en examen på andra stadiet eller examen på högre nivå. Under finansåret 2025 genomförs nedskärningen genom att minska det målinriktade antalet studerandeår för utbildningsanordnaren som det beslutas om genom prestationsbeslutet. För uppskattningsvis cirka 50 utbildningsanordnare kommer dock det minimiantal studerandeår som anges i anordnartillståndet att utgöra ett hinder för

nedskränningen. Bestämmelserna om beslut om målinriktade studerandeår behöver därför preciseras i fråga om den finansiering som beviljas för 2025.

Tabell: Faktiska studerandeår enligt examenstyp 2022

Faktiska studerandeår enligt examenstyp 2022	Ingen utbildning efter grundstadiet eller studentexamen	Grundläggande yrkesutbildning	Yrkesexamen	Högre examen
Yrkesinriktad grundexamen	77 %	19 %	1 %	3 %
Yrkesexamen	21 %	57 %	4 %	18 %
Specialyrkesexamen	8 %	53 %	5 %	34 %
Övrig yrkesutbildning	29 %	38 %	3 %	30 %
Förberedande utbildning	99 %	1 %	0 %	0 %
Totalt	65 %	26 %	2 %	7 %

2.5 Kommunernas finansieringsandel

Enligt 9 a § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning det belopp som fås när det i 9 § 1 mom. avsedda statliga anslaget multipliceras med talet 1,3461. Kommunernas finansieringsandel motsvarar dock högst nivån för 2017. Kommunens självfinansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning är det belopp som fås när det belopp av kommunens finansieringsandel som avses i 1 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal. Statens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning fastställs i statsbudgeten och kommunernas finansieringsandel fastställs genom en lagstadgad koefficient som en relativ andel av det statliga anslag som tas in i statsbudgeten.

I praktiken har denna lagstadgade koefficient inte tillämpats en enda gång under lagens giltighetstid. På grund av indexnedskränningar var kommunernas finansieringsandel åren 2018 och 2019 också i euro på 2017 års nivå och efter det har endast årliga indexhöjningar och indexjusteringar gjorts av finansieringsandelen.

Av den sammanlagda nedskränning på 120 miljoner euro som regeringen beslutat om riktas 42,6 miljoner euro till statens finansieringsandel och 57,4 miljoner euro till kommunernas finansieringsandel. De temporära och permanenta ökningarna som görs i anslaget för yrkesutbildning gäller med undantag av indexhöjningar och indexjusteringar endast statens finansieringsandel. Därför har kommunernas finansieringsandel i praktiken blivit mindre än den skulle vara beräknat med koefficienten. Efter 2017 har det i anslaget gjorts så många ökningarna av permanent natur, att kommunernas finansieringsandel genom användning av den nuvarande

koefficienten i finansieringslagen ännu inte alls kommer att påverkas av minskningen på 100 miljoner euro. Därför är det inom ramen för de nuvarande bestämmelserna i finansieringslagen inte möjligt att genomföra en minskning av anslaget enligt rambeslutet. Det är dock ändamålsenligt att rikta minskandet av finansieringsansvaret för yrkesutbildning, som har vidtagits som en anpassningsåtgärd i syfte att stärka hela den offentliga ekonomin, så att det utöver staten också gäller kommunsektorn. Detta förutsätter att de bestämmelser i 9 a § 1 mom. i finansieringslagen som gäller reglerna för fastställandet av kommunernas finansieringsandel och om maximibeloppet för kommunernas finansieringsandel ändras.

Enligt 8 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kommunverksamhet utgör kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning 52,21 procent och av driftskostnaderna för utbildning som handleder för examensutbildning och som ordnas av en anordnare av gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal. Eftersom den permanenta ökning på 10 miljoner som regeringen beslutat om till gymnasierna för stöd för lärandet helt och hållet riktas till statens finansieringsandel, är det nödvändigt att ändra procentandelen för kommunens finansieringsandel.

2.6 Finansieringsplan för anläggningsprojekt

Enligt 42 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet utarbetar undervisnings- och kulturministeriet årligen för de följande fyra åren en riksomfattande finansieringsplan för anläggningsprojekt som hänför sig till undervisnings- och kulturverksamhet. Finansieringsplanen omfattar de anläggningsprojekt som är ämnade att genomföras under planeringsperioden, kalenderårsvis i den ordning som de ska genomföras, samt en beräkning av projektens statsunderstöd. För den finansieringsplan som utarbetas för anläggningsprojekten inom verksamhet enligt idrottslagen ska regionförvaltningsverket, på basis av förslag som inkommit från anordnare av verksamhet enligt idrottslagen som nämns i 1 §, upprätta en förteckning över de anläggningsprojekt som är ämnade att genomföras inom dess verksamhetsområde. Projekten antecknas i förteckningen enligt deras uppskattade skyndsamhetsordning. Förslagen för förteckningen ska sändas till regionförvaltningsverket före utgången av året före förteckningen upprättas. En finansieringsplan behöver inte utarbetas om det anslag som har anvisats för statsunderstöd för anläggningsprojekt är av ringa betydelse. Undervisnings- och kulturministeriet kan göra ändringar i finansieringsplanen, om det anvisas tilläggsanslag för statsunderstöd för anläggningsprojekt efter det att finansieringsplanen fastställts.

Minskningen av anslaget för statsunderstöd för anläggningsprojekt har gjort förfarandet för finansieringsplaner obehövligt. Undervisnings- och kulturministeriet har i praktiken slopat utarbetandet av finansieringsplaner i fråga om allt utom uppförande av idrottsanläggningar. Till följd av besparingarna i statsunderstöden enligt regeringsprogrammet minskar också anslagen för statsunderstöd för upprättande av idrottsanläggningar, vilket innebär att det inte heller till denna del längre finns behov av förfarandet för finansieringsplaner.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att i enlighet med statsminister Petteri Orpos regerings plan för de offentliga finanserna förbättra hållbarheten inom de offentliga finanserna och skapa förutsättningar för att bromsa skuldsättningen. Ett ytterligare syfte med propositionen är att avveckla vissa normer som gäller kommuner och andra utbildningsanordnare.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att lagen om yrkesutbildning ändras så att när en personlig utvecklingsplan för kunnandet utarbetas för en läropliktig studerande är utbildningsanordnaren endast skyldig att identifiera och erkänna den läropliktiges tidigare förvärvade kunnande till den del den läropliktige har avlagt examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter. Dessutom föreslås det att lagen om yrkesutbildning ändras så att utbildningsanordnare i fortsättningen inte är skyldiga att utarbeta en examens- eller utbildningsspecifik plan för bedömning av kunnandet. Vidare föreslås att gymnasielagen ändras så att utbildningsanordnarens skyldighet att sammanställa en på läroplanen baserad årsplan slopas. Ytterligare föreslås att utbildningsanordnarens skyldighet att regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet slopas.

Det föreslås att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras i fråga om bestämmelserna om kommunernas finansieringsandel för yrkesutbildning så att den minskning på 100 miljoner euro som regeringen beslutat om utöver staten också ska gälla kommunsektorn. För att besparingen ska kunna riktas i enlighet med regeringens riktlinjer föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att antalet studerandeår vid beslut om finansieringen för finansåret 2025 får underskrida det minsta antal studerandeår som anges i anordnatillståndet. Avsikten är att regeringens senare beslutna 20 miljoners tilläggsanpassning riktas till statens finansieringsandel.

För att möjliggöra stöd för lärandet föreslås att finansieringen av gymnasieutbildningen i enlighet med regeringsprogrammet ska stärkas med 10 miljoner euro från och med 2025. Det föreslås att kommunernas finansieringsandel i fråga om gymnasieutbildningen ändras, så att ökningen kan riktas till den statliga sektorn.

Dessutom föreslås det att bestämmelserna om finansieringsplaner för anläggningsprojekt i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet upphävs i och med att de blivit obehövliga.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Den föreslagna minskningen på 100 miljoner euro av anslaget för yrkesutbildning minskar den offentliga sektorns utgifter med 100 miljoner. Besparingen ska vara av bestående natur. Av besparingen riktas 42,6 miljoner euro till statens finansieringsandel och 57,4 miljoner euro till kommunernas finansieringsandel. Den senare beslutna anslagsminskningen på 20 miljoner euro riktas i sin helhet till statens finansieringsandel.

Förslagen om lättnader i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och slopandet av planen för bedömning av kunnandet minskar den offentliga sektorns utgifter med fyra miljoner euro per år. Förslagen om slopande av skyldigheten för gymnasier att sammanställa en årsplan som baserar sig på läroplanen samt underlättande av samarbetet mellan hemmet och läroanstalten minskar den offentliga sektorns utgifter med 1 miljon euro per år. Den föreslagna besparingen på fyra miljoner euro i fråga om yrkesutbildningen riktar sig fullt ut till statens

finansieringsandel. Den föreslagna besparingen på en miljon euro i fråga om gymnasieutbildningen fördelar sig mellan statens och kommunernas finansieringsandelar i ett förhållande som motsvarar kommunernas finansieringsandel i procent.

För att möjliggöra stöd för lärandet föreslås att finansieringen av gymnasieutbildningen ska stärkas med 10 miljoner euro från och med 2025. Finansieringsökningen är permanent till sin natur. Tillägget riktas till statens finansieringsandel.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.2.1 Konsekvenser för utbildningsanordnarna

De föreslagna ändringarna i fråga om identifiering och erkännande av tidigare förvärvat kunnande gör det möjligt för utbildningsanordnare att i fråga om läropliktiga som inleder en utbildning fokusera på studierna och på att de läropliktiga etableras i gruppen. Den föreslagna ändringen lägger större tonvikt än tidigare på att utbildningsanordnaren håller den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet uppdaterad så att ett målinriktat och riktat förvärvande av kunnande genomförs i enlighet med den studerandes behov, färdigheter och förutsättningar i olika lärmiljöer.

Den föreslagna ändringen gör det möjligt att bilda grupper mer flexibelt än för närvarande och minskar arbetsmängden som krävs vid utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet ifråga om exempelvis de vars tidigare inhämtade kunskaper de facto inte kan erkännas. Årligen inleder över 130 000 studerande yrkesutbildning, av vilka cirka hälften saknar tidigare examen på andra stadiet eller högre. Av alla nybörjare är drygt en fjärdedel läropliktiga. För att den eftersträlvade kostnadsbesparingen på 3,5 miljoner ska nås, bör arbetsmängden minska med tre timmar per läropliktig studerande, förutsatt att genomsnittliga bruttolönen för den som deltar i arbetet är uppskattningsvis 3 500 euro. Det är inte möjligt att med säkerhet bedöma vilka konsekvenser avskaffandet av normen har för en enskild utbildningsanordnares tidsanvändning. Det påverkas bland annat av på vilket sätt utbildningsanordnaren har organiserat den personliga tillämpningen och hurdan studerandeprofil utbildningsanordnaren har. Ändringen möjliggör nya verksamhetssätt för utbildningsanordnarna och den minskar också på utbildningsanordnarens skyldigheter.

En plan för bedömning av kunnandet ska läggas fram när utbildningsanordnaren ansöker om nya examensrätter. Slopandet av denna plan minskar utbildningsanordnarens arbetsmängd när utbildningsanordnaren ansöker om nya examina till sitt anordnartillstånd. Nya tillstånd att ordna examina ansöks i genomsnitt 65 gånger per år. I varje ansökan ansöks i genomsnitt tillstånd för två examina. För att den eftersträlvade kostnadsbesparingen på 0,5 miljoner ska nås, bör arbetsmängden minska med en persons tre veckors arbetsinsats, förutsatt att den genomsnittliga bruttolönen för den som deltar i arbetet är uppskattningsvis 3 500 euro. Det är dock inte möjligt att med säkerhet bedöma vilka konsekvenser avskaffandet av normen har för den enskilda utbildningsanordnarens tidsanvändning.

Slopandet av gymnasiernas skyldighet att sammanställa en på läroplanen baserad årsplan minskar utbildningsanordnarnas skyldigheter. Om ändringarna genomförs behöver utbildningsanordnarna i fortsättningen inte årligen sammanställa en plan i vilken bestäms om det allmänna ordnandet av undervisningen, undervisningstimmarna och arbetstiderna. Enligt förslaget minskar utbildningsanordnarnas skyldigheter också av att de inte behöver bestämma om samarbete med andra utbildningsanordnare och anskaffning av utbildning av andra aktörer. Dessutom slopas skyldigheten att planera självständiga studier under studietiden och utbildningsanordnarens skyldighet att planera andra behövliga ärenden som anknyter till

ordnandet av undervisningen. För att den eftersträvade kostnadsbesparingen på 750 000 euro ska nås, bör arbetsmängden minska med en persons en veckas arbetsinsats, förutsatt att den genomsnittliga bruttolönen för den som deltar i arbetet är uppskattningsvis 5 000 euro. Det är dock inte möjligt att med säkerhet bedöma vilka konsekvenser avskaffandet av normen har för den enskilda utbildningsanordnarens tidsanvändning. I beräkningen har det beaktats att årsplanen i regel utarbetas läroanstaltsspecifikt och att antalet läroanstalter är 380.

SlopanDET av skyldigheten att utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter kan i någon mån försämra samarbetet och informationsutbytet mellan läroanstalten och vårdnadshavarna. Ändringen har dock inga betydande konsekvenser för utvecklingen av utbildningens kvalitet, eftersom utbildningsanordnaren enligt 56 § i gymnasielagen redan för närvarande ska utvärdera sin utbildning och dess genomslag samt regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitetsledningssystem. Skyldigheten att utreda vårdnadshavarnas åsikter har beräknats kräva cirka 20 timmar. Om den genomsnittliga bruttolönen för den som deltar i arbetet med utredningen är uppskattningsvis 3 500 euro, medför detta kostnadsbesparingar på ca 250 000 euro på årsnivå. I beräkningen har det beaktats att utredningen i regel görs läroanstaltsspecifikt och att det finns 380 läroanstalter.

I kostnadsberäkningen har det beaktats att kostnaderna kan variera mycket mellan utbildningsanordnare, vilket beror bland annat på utbildningsanordnarens storlek och löneklasserna för de personer som deltar i utarbetandet. I kostnadsberäkningen har arbetsgivarens bikostnader beaktats.

De ändringar som föreslås i utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet förutsätter ändringar i utbildningsanordnarnas studieförvaltningssystem. Kostnadseffekterna av detta beror på utbildningsanordnarnas enskilda avtal med leverantörer av informationssystem, eftersom lagstadgade ändringar ingår i avtalen för en del av utbildningsanordnarna.

Den föreslagna ändringen av bestämmelserna om beslut om målinriktade studerandeår gör det möjligt för utbildningsanordnaren att minska antalet målinriktade studerandeår jämfört med det antal som anges i anordnartillståndet. Enligt regeringens riktlinjer riktas besparingen på 120 miljoner euro till utbildning för vuxna som redan har avlagt en examen. På grund av detta har den föreslagna ändringen konsekvenser i synnerhet för de utbildningsanordnare vars utbildningsverksamhet främst riktar sig till vuxna som redan avlagt en examen. Minskad finansiering kan leda till att de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för dessa utbildningsanordnare försvagas på ett sätt som kan påverka omfattningen av utbildningsutbudet.

4.2.2.2 Konsekvenser för Utbildningsstyrelsen och arbetslivskommissionerna

Förslaget att slopa planen för bedömning av kunnandet minskar arbetsbördan för arbetslivskommissionerna och deras sekretariat som arbetar i anslutning till Utbildningsstyrelsen. Konsekvenserna bedöms dock vara ringa.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för yrkesutbildningens kvalitet

Planen för bedömning av kunnandet är ett verktyg för att säkerställa kvaliteten på yrkesutbildningen. Med tanke på helheten bedöms slopanDET av planen dock inte ha mer än ringa inverkan på kvaliteten på yrkesutbildningen. Yrkesutbildningens kvalitet säkerställs när den studerande visar sitt kunnande i ett yrkesprov som läraren bedömer tillsammans med en företrädare för arbetslivet. Dessutom förutsätter lagen fortfarande att utbildningsanordnarna

upprätthåller kvalitetssystemet och utvärderar och följer med kvaliteten på den utbildning som de ordnar.

4.2.3.2 Konsekvenser för studerande och läropliktiga

Enligt förslaget har läropliktiga studerande i fortsättningen möjlighet att få tidigare förvärvat kunnande identifierat och erkänt endast till den del det är fråga om examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter. Läropliktiga studerande kan således inte få tidigare förvärvat kunnande identifierat och erkänt i de situationer där kunnande har förvärvats till exempel genom hobbyverksamhet. Lagen om yrkesutbildning kräver dock att det för de studerande ordnas möjlighet att visa sitt kunnande så snart som möjligt efter det att de anses ha uppfyllt kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller undervisningsgrunderna.

För de studerande blir det ännu viktigare än tidigare att utbildningsanordnaren uppdaterar den personliga utvecklingsplanen för kunnandet, så att kunnande förvärvas endast till behövliga delar och i de lämpligaste lärmiljöerna.

De ändringar som föreslås i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet i fråga om identifiering och erkännande av kunnandet stöder läropliktiga studerandes etablering i studierna och gruppbildning i början av studierna. Detta kan ha en positiv effekt på välbefinnandet hos studerande.

Slopadet av skyldigheten att utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter kan försämra de studerandes och vårdnadshavarnas möjligheter att påverka sin omgivning och sådana beslut som gäller dem själva. Utbildningsanordnaren är dock fortfarande skyldig att samarbeta med de studerandes vårdnadshavare.

Slopadet av planen för bedömning av kunnandet bedöms inte ha någon direkt inverkan på studerande och läropliktiga.

Enligt regeringens riktlinjer riktas besparingen på 120 miljoner euro till utbildning för vuxna som redan har avlagt en examen. Den föreslagna minskningen av antalet målinriktade studerandeår gäller därför utbildningsområden som har vuxenstuderande. Därmed minskar utbildningsutbudet för vuxenstuderande en aning. Den föreslagna ändringen har inga konsekvenser för läropliktiga.

4.2.3.3 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26–27/2016, funktionsrättskonventionen) trädde i kraft i Finland den 1 januari 2016. Funktionsrättskonventionen förpliktar Finland att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Enligt konventionen har Finland förbundit sig till att personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet för att underlätta deras ändamålsenliga utbildning.

I konventionens artikel 24, som gäller utbildning, konstateras att personer med funktionsnedsättning har rätt till utbildning på lika villkor som andra. Personer med funktionsnedsättning får inte utestängas från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska på samma villkor som andra få

tillgång till en integrerad och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet och till undervisning som följer efter grundutbildning på sina hemorter. För en person med funktionsnedsättning ska skälig anpassning erbjudas utifrån dennes personliga behov. Personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet.

De föreslagna ändringarna beräknas inte ha några konsekvenser för personer med funktionsnedsättning. De föreslagna ändringarna av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet ingriper inte i rätten för personer med funktionsnedsättning till skäliga anpassningar utifrån deras personliga behov.

5 Remissvar

5.1 Förslagen till ändring av lagen om yrkesutbildning

Förslagen om lättnader i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet för den läropliktiges del understöddes i huvudsak. Förslaget understöddes av bland annat Kommunförbundet, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf, Mellersta Nylands utbildningssamkommun Keuda, Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, enheten för fostran och lärande vid Vanda stad, Norra Karelen utbildningssamkommun Riveria, Elinkeinoelämän oppilaitokset EOL ry, Företagarna i Finland rf, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ, Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund ry, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet och Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC. Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry motsatte sig propositionen.

I flera utlåtanden ansågs de uppskattade kostnadsbesparingarna i propositionen vara överdimensionerade och propositionens konsekvenser för utbildningsanordnarnas faktiska arbetsmängd ringa. Vid den fortsatta beredningen av propositionen preciserades konsekvensbedömningen gällande kostnadsbesparingarna.

Några remissinstanser ansåg att de föreslagna åtgärderna för att förenkla den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK) inte är tillräckliga. Bland annat Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ ansåg att PUK bör förenklas ytterligare och att fokus ska ligga på aspekter som är väsentliga för undervisningen och handledningen. Finlands näringsliv rf konstaterade att den centrala styrkan i det finska systemet för yrkesutbildningen är att det är kompetensbaserat och föreslog att man för att trygga detta ännu bör ompröva propositionen. Likaså konstaterade Winnova i sitt utlåtande att grunden för yrkesutbildningen är att den är kompetensbaserad, och att förslaget skulle innebära att de läropliktiga inte är jämlika med andra studerande.

Utbildningsstyrelsen konstaterade i sitt utlåtande att till skillnad från vad som konstateras i propositionen har de föreslagna lagändringarna i fråga om PUK ingen inverkan på den informationsresurs som Utbildningsstyrelsen upprätthåller, på den modell för datainnehåll som utformats för informationsresursen eller på de informationssystem som baserar sig på informationsresursen och modellen för datainnehåll. Även i fortsättningen kommer det att finnas studerande vars personliga utvecklingsplan för kunnandet kommer att utarbetas enligt nuvarande praxis. Därför bör den nuvarande modellen för datainnehåll bevaras. I de informationssystem som Utbildningsstyrelsen upprätthåller (ePUK-tjänsten, KOSKI-tjänsten) finns inga sådana funktioner som man skulle behöva ändra på grund av förslagen i propositionen för att i den nationella informationsresursen föra in uppgifter som hänför sig till en läropliktig studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Befintliga tekniska lösningar kan

användas för att föra in dessa uppgifter. Konsekvensbedömningen av regeringens proposition har ändrats till denna del.

Remissinstanserna både understödde och motsatte sig förslaget att slopa utbildningsanordnarens skyldighet att utarbeta en plan för bedömning av kunnandet. Propositionen understöddes bland annat av Kommunförbundet, Mellersta Nylands utbildningssamkommun Keuda, Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, enheten för fostran och lärande vid Vanda stad, Norra Karelen utbildningssamkommun Riveria, Esboregionens utbildningssamkommun Omnia, fostrans- och utbildningssektorn vid Helsingfors stad och Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry. Bland annat STTK rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC och Suomen Opiskelijat - Allianssi - OSKU ry motsatte sig propositionen.

I flera utlåtanden uttrycktes en oro över kvaliteten på yrkesutbildningen, som misstänks bli försämrad. Utbildningsstyrelsen ansåg att planerna för bedömning av kunnandet har haft en central betydelse för att säkerställa kvaliteten hos yrkesutbildningen. Utbildningsstyrelsen uttryckte oro över hur kvaliteten på bedömningen av kunnandet ska säkerställas så att hela personalen känner till bestämmelserna och de överenskomna verksamhetssätten och så att dessa stöder en jämlik bedömning av de studerandes kunnande. Flera remissinstanser påpekade dock också att planen för bedömning av kunnandet endast utgör en del av utbildningsanordnarnas kvalitetsledning. De utbildningsanordnare som lämnade utlåtanden understödde i huvudsak förslaget om att planen inte längre behövs när ändring söks i anordnartillståndet. I vissa utlåtanden föreslogs det att beredningen skjuts upp så att detta förslag till ändring kan behandlas i samband med behandlingen av arbetslivskommissionernas framtid.

Handikappforum rf framförde sin oro över att dessa nedskärningar som drabbar vuxna som redan avlagt en examen på andra stadiet avsevärt försämrar ställningen för personer som får en funktionsnedsättning i vuxen ålder eller på annat sätt förlorar sitt arbete på grund av förlorad eller försämrad arbetsförmåga.

5.2 Lagförslag som gäller gymnasieutbildning

Remissinstanserna både understödde och motsatte sig förslaget om att slopa utbildningsanordnarnas skyldighet att årligen sammanställa en på läroplanen baserad plan. Förslaget understöddes bland annat av Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och finansministeriet. Bland annat Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands Svenska Lärarförbund FSL, Pro Lukio ry, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, fostran och utbildningssektorn vid Helsingfors stad, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS, Finlands Rektorer rf och enheten för fostran och lärande vid Vanda stad motsatte sig förslaget.

De instanser som motsatte sig propositionen framförde bland annat att årsplanen är ett väsentligt dokument som gäller läroanstaltens arbete. Även om det inte föreskrivs i lag om utarbetandet av planen, måste varje läsår ändå planeras på förhand. Kommunförbundet instämmer i ståndpunkten i propositionen om att det inte är nödvändigt att föreskriva om utarbetandet av läsårsplanen i lag. Eftersom planeringen av läsårets arbete dock i vilket fall som helst måste göras, kommer slopandet av den förpliktande bestämmelsen i gymnasielagen därmed inte i praktiken att eliminera det planeringsarbete som avses i den gällande bestämmelsen. Därmed kommer upphävandet av bestämmelsen enligt Kommunförbundet inte att medföra den eftersträfvade kostnadsbesparingen. Utbildningsstyrelsen konstaterade att de föreslagna lagändringarna medför att grunderna för gymnasiets läroplan behöver ändras.

Remissinstanserna både understödde och motsatte sig förslaget att slopa utbildningsanordnarens skyldighet att regelbundet utreda vårdnadshavarnas åsikter. Förslaget understöddes bland annat av Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och finansministeriet. Bland annat Finlands Svenska Lärarförbund FSL, Finlands Gymnasistförbund rf, Pro Lukio ry, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Handikappforum rf, Finlands Rektorer rf och enheten för fostran och lärande vid Vanda stad motsatte sig förslaget.

De instanser som motsatte sig förslaget framhöll bland annat att responsen från vårdnadshavarna är en del av utvecklandet och mätningen av gymnasiets kvalitet. Kommunförbundet framförde i sitt utlåtande att eftersom samarbetet mellan hemmet och läroanstalten fortfarande är en skyldighet enligt gymnasielagen, kommer det förslagna slopandet av denna mening i paragrafen inte i betydande grad att ändra utbildningsanordnarnas och läroanstalternas verksamhet, och slopandet av skyldigheten leder inte till de eftersträvade besparingarna.

Handikappforum rf framförde att föräldrarnas roll som experter på sina barns behov är kritisk särskilt i fråga om elever med funktionsnedsättning och att denna roll inte bör försvagas på något sätt. Handikappforum konstaterade att i samband med utvidgningen av läroplikten förlades ansvaret för tjänster som stöder studierna, såsom personlig assistans, färdtjänst och hjälpmedel, hos eleven och dennes föräldrar. Skolorna ska i samarbete med familjerna följa upp tillhandahållandet av dessa tjänster.

Flera remissinstanser ansåg i fråga om båda de föreslagna ändringarna att de sannolikt har en ganska liten inverkan på ordnandet av gymnasieutbildning. Dessutom ansåg flera remissinstanser att kostnadsberäkningarna var överdimensionerade och likaså de arbetsmängder som användes i kostnads kalkylerna. Vid den fortsatta beredningen av propositionen preciserades konsekvensbedömningen gällande kostnadsbesparingarna.

5.3 Lagförslag som gäller finansiering

Flera remissinstanser uttryckte sin oro över de nedskärningar som görs i yrkesutbildningen, i synnerhet i fråga om vuxenstudier, samt de försämrade möjligheterna till kontinuerligt lärande. Flera remissinstanser uttryckte oro över att studiemöjligheterna för vuxna försämras på flera sätt samtidigt. Finlands Folkhögskolförening ry ansåg att propositionen försämrar vuxnas möjligheter att förbättra sin kompetens i arbetslivet. Finlands Folkhögskolförening ry konstaterade att riktandet av nedskärningen så att den gäller entydigt studerandeåren inom utbildning för personer som redan avlagt en examen oskäligt försämrar verksamhetsförutsättningarna för de utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning som riktar sig till vuxna som behöver kompetens i arbetslivet eller ny utbildning. Finlands näringsliv rf ansåg att nedskärningarna kan försämma företagens möjligheter att få kompetent arbetskraft. Elinkeinoelämän oppilaitokset EOL ry betonade att besparingarna också särskilt drabbar yrkes- och specialyrkesexamina. Kommunförbundet konstaterade att man vid riktandet av besparingarna bör beakta att yrkes- och specialyrkesexamina höjer kompetensnivån hos dem som avlagt grundexamen.

Remissinstanserna understödde i huvudsak eller förhöll sig neutralt till förslaget om att antalet studerandeår får understiga minimiantalet studerandeår som anges i anordnartillståndet när beslut fattas om finansiering för 2026. Bland annat Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund ry motsatte sig förslaget.

Kommunförbundet ansåg att förslaget till ändring av bestämmelserna om kommunernas finansieringsandel är riktigt och motiverat av två orsaker. För det första riktas

tilläggsfinansieringen till normal icke-öronmärkt och kalkylerad finansiering av priset per enhet enligt finansieringssystemet. För det andra förhindrar den ändring som görs i finansieringslagen att kommunens finansieringsandel ökar, samtidigt som ändringen ökar statens finansieringsandel.

Förslaget om upphävande av paragrafen om finansieringsplaner för anläggningsprojekt kommenterades inte i remissvaren.

6 Specialmotivering

6.1 Lagen om yrkesutbildning

44 §. Personlig utvecklingsplan för kunnandet. Det föreslås att 5 mom. ändras så att vad som föreskrivs i 1 mom. om individuella uppgifter om identifiering och erkännande av kunnandet ska för läropliktiga enligt läropliktslagen (1214/2020) tillämpas på den personliga utvecklingsplanen för kunnandet endast till den del den läropliktige har avlagt examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter. I fortsättningen behöver en läropliktig studerandes tidigare förvärvade kunnande, till exempel kunnande som baserar sig på hobbyverksamhet, inte identifieras och erkännas när en personlig utvecklingsplan för kunnandet utarbetas för en studerande som inleder en utbildning.

Enligt 52 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren ordna möjlighet för de studerande att visa sitt kunnande så snart som möjligt efter det att de anses ha uppfyllt kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller undervisningsgrunderna. Utbildningsanordnaren ska alltså även i fortsättningen ordna möjlighet för den studerande att visa sitt kunnande genast när den studerande anses ha förvärvat tillräckligt kunnande. Detta förutsätter att utbildningsanordnaren följer utvecklingen av den studerandes kunnande och uppdaterar den personliga utvecklingsplanen för kunnandet i enlighet med 45 § på motsvarande sätt som i nuläget. Syftet med den föreslagna ändringen är inte att förlänga studietiderna.

Utbildningsanordnaren beslutar även i fortsättningen om sätten att ordna utbildningen på motsvarande sätt som i den gällande lagstiftningen. Utbildning kan ordnas för läropliktiga studerande till exempel i undervisningsgrupper.

46 §. Identifiering av tidigare förvärvat kunnande. I paragrafen införs en förtydligande hänvisning till 44 § i lagen. Avsikten är att i fortsättningen identifieras sådant kunnande som en studerande tidigare har förvärvat endast till den del det är fråga om examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter.

47 §. Erkännande av tidigare förvärvat kunnande. I paragrafen införs en förtydligande hänvisning till 44 § i lagen. Avsikten är att i fortsättningen identifieras och erkänns sådant kunnande som en studerande tidigare har förvärvat endast till den del det är fråga om examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för

specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter.

53 §. Bedömning av kunnandet. Det föreslås att 4 mom. upphävs. Det föreslås att utbildningsanordnaren i fortsättningen inte är skyldig att utarbeta en plan för bedömning av kunnandet för varje examen eller utbildning. Enligt förslaget behövs därför inte en plan för bedömning av kunnandet vid sökande av ändring i anordnartillståndet.

6.2 Gymnasielagen

13 §. Ordnande av studierna. Det föreslås att 4 mom. upphävs. Enligt förslaget ska utbildningsanordnaren i fortsättningen inte vara skyldig att sammanställa en på läroplanen baserad årsplan. Det föreslås att utbildningsanordnaren själv ska kunna besluta hur den planerar sin verksamhet till denna del. Det är inte nödvändigt att genom lag föreskriva om sammanställandet av årsplanen.

31 §. Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Enligt förslaget ändras paragrafen så att den i 1 mom. föreskrivna skyldigheten för utbildningsanordnare att regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet slopas. I övrigt kvarstår paragrafen oförändrad. Det föreslås att utbildningsanordnaren till denna del i fortsättningen själv beslutar om kontakten med vårdnadshavarna. Enligt lagen ska utbildningsanordnaren fortfarande samarbeta med de studerandes vårdnadshavare vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga. Vårdnadshavarna ska dessutom fortfarande tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande.

6.3 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

8 §. Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning. Enligt den gällande paragrafen utgör kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning 52,21 procent. Eftersom den permanenta ökningen på 10 miljoner som regeringen beslutat om till gymnasierna för stöd för lärandet helt och hållet riktas till statens finansieringsandel, är det nödvändigt att sänka procentandelen för kommunens finansieringsandel. Den nya procentandelen är 51,59 procent.

9 a §. Kommunens självfinansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning. Det föreslås att 1 mom. ändras så att kommunernas finansieringsandel 2025 är det belopp som fås när man från kommunernas indexjusterade finansieringsandel för 2024 drar av 57,4 miljoner euro. Det är alltså fråga om det belopp som utgör kommunernas andel av nedskärningen på 100 miljoner euro som regeringen beslutat om i fråga om yrkesutbildning från och med den 1 januari 2025. Till 1 mom. fogas dessutom att från och med 2026 är kommunernas finansieringsandel högst på 2025 års nivå. Det föreslås därmed att kommunernas finansieringsandel inte längre ska bindas till finansieringsnivån för 2017 och att den i fortsättningen ska bindas till nivån för 2025.

42 §. Finansieringsplan för anläggningsprojekt. Paragrafen föreslås bli upphävd som obehövlig. Minskningen av anslaget för statsunderstöd för anläggningsprojekt har gjort förfarandet för finansieringsplaner obehövligt. Undervisnings- och kulturministeriet har i praktiken slopat utarbetandet av finansieringsplaner i fråga om allt utom uppförande av idrottsanläggningar. Till följd av besparingarna i statsunderstöden enligt regeringsprogrammet minskar också statsunderstödsanslagen för upprättande av idrottsanläggningar, vilket innebär att det inte heller till denna del längre finns behov av förfarandet för finansieringsplaner.

Dessutom har finansieringsplaner för anläggningsprojekt enligt paragrafen inte ansetts vara ett slutligt beslut av myndigheten och ett beslut som är bindande för myndigheten i vilket ändring kan sökas. Efter att finansieringsplanen har gjorts upp ordnas årligen utlysningar om statsunderstöd utifrån vilka beslut om statsunderstöd fattas och i vilka ändring kan sökas. Detta innebär att ansökan om statsunderstöd ska göras också i fråga om sådana anläggningsprojekt som inte ingår i finansieringsplanen för anläggningsprojekt, om den som ansöker om understöd vill använda ett rättsmedel för att ifrågasätta lagenligheten i beslutsfattandet om anläggningsprojekt.

Finansieringsplanen för anläggningsprojekt och den efterföljande utlysningen av statsunderstöd är en process som sysselsätter både myndigheter och sökande. Slopandet av finansieringsplanen för anläggningsprojekt kan därmed anses vara en del av strävan att göra författningarna smidigare enligt regeringsprogrammet.

Ikraftträdande. När beslut fattas om finansieringen för finansåret 2025 får det antal studerandeår som avses i 32 c § i den lag som ändras genom denna lag med avvikelse från vad som föreskrivs i den paragrafen underskrida det minimiantal studerandeår som anges i anordnartillståndet. Regeringen beslöt om en anpassning på sammanlagt 120 miljoner euro i yrkesutbildningen så att den riktas särskilt till den yrkes- specialyrkes- och grundexamensutbildning som ordnas för vuxna som redan tidigare har avlagt yrkesexamen på andra stadiet eller examen på högre nivå. Under finansåret 2025 genomförs nedskärningen genom att minska utbildningsanordnarens målsatta studerandeår som bestäms genom prestationsbeslut. Vid fördelningen av nedskärningen kommer dock för uppskattningsvis 50 utbildningsanordnarens del emot minimiantalet studerandeår som angetts i anordnartillståndet. Minimiantalet studerandeår kan lämnas obeaktat endast i den mån att den minskning av anslaget som regeringen beslutat om kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2025. De ändringar som gäller finansiering tillämpas första gången på finansiering och statsandelar som beviljas för 2025.

8 Verkställighet och uppföljning

Undervisnings- och kulturministeriet följer hur ändringarna av lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen påverkar kvaliteten på yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen.

9 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De bestämmelser som föreslås för att genomföra besparingarna i yrkesutbildningen bör granskas med avseende på den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen och de kulturella rättigheter som tryggs i 16 § i den lagen.

Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om de uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. I sina tidigare utlåtanden i frågan har grundlagsutskottet framhållit att när kommunerna åläggs uppgifter ska det i enlighet med finansieringsprincipen ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem (GrUU 12/2011 rd, GrUU 29/2009

rd, GrUU 44/2016 rd, GrUU 60/2014 rd). Utskottet har dock också ansett att lagstiftaren har tämligen stort bedömningsutrymme när den beslutar om nedskärningar i statsandelssystemet, också när nedskärningarna har stor effekt på enskilda kommuners statsandelar (se GrUU 44/2014 rd, s. 2/II).

Den ovan beskrivna finansieringsprincipen måste beaktas också vid granskning av kommunernas finansieringsandelar i fråga om utbildning på andra stadiet. Enligt lag är kommunerna inte skyldiga att ordna yrkesutbildning. Kommunerna måste dock delta i finansieringen av den yrkesutbildningen även om de inte själva ordnar sådan.

Förslaget ökar inte kommunernas finansieringsansvar och ingriper inte i omfattningen av den verksamhet som kommunerna ska finansiera, utan de föreslagna bestämmelserna om besparingar i finansieringen av yrkesutbildningen minskar kommunernas självfinansieringsandel i fråga om yrkesutbildning. Propositionen äventyrar inte den ekonomiska dimensionen hos den kommunala självstyrelsen som tryggas i 121 § i grundlagen.

I 16 § i grundlagen föreskrivs det om kulturella rättigheter. Enligt 1 mom. i den paragrafen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. I samma moment konstateras också att bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. I 16 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs det om vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet.

I sin tidigare utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet konstaterat att statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur kan vara en godtagbar grund för att i viss mån göra ingrepp också i nivån på de rättigheter som tryggas i grundlagen. Då gäller det dock att beakta att regleringen som helhet inte får äventyra den grundlagsfästa stödförpliktelsen (jfr t.ex. GrUU 32/2014 rd, s. 2 och GrUU 25/2012 rd, s. 3/I, GrUU 44/2014 rd). Utskottet har också påpekat att de så kallade grundlagsenliga uppgifterna är viktiga i synnerhet i lagstiftarens verksamhet och att de måste beaktas också vid utövningen av budgetmakten. Det här bör beaktas när det bestäms var det ska sparas inom statsfinanserna (GrUU 32/2014 rd, s. 2/II, se också GrUB 25/1994 rd, s. 3/II och s. 6).

Finansieringen av yrkesutbildningen handlar om att garantera tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att minska finansieringen av yrkesutbildningen med sammanlagt 120 miljoner euro så att minskningen riktas till utbildning för vuxna som redan har avlagt en examen. Minskningen påverkar således inte ordnandet av utbildning för läropliktiga studerande eller tillgodoseendet av de läropliktigas kulturella rättigheter. Minskningen av anslaget minskar utbudet av utbildning för vuxna. En eventuell försämring av utbildningsutbudet till följd av sänkningen av anslagsnivån omintetgör dock inte kärninnehållet i de kulturella rättigheterna.

Den anslagsökning för gymnasieutbildningens driftskostnader som föreslås i propositionen ökar utbildningsanordnarnas möjligheter att genomföra stöd för lärandet i gymnasier. På så sätt kan man främja tillgodoseendet av de kulturella rättigheter som anges i 16 § i grundlagen.

Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 53 § 4 mom., samt
ändras 44 § 5 mom., sådan den lyder i lag 1218/2020, 46 § och 47 § 1 mom., som följer:

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

Vad som föreskrivs i 1 mom. om individuella uppgifter om identifiering och erkännande av kunnandet ska för läropliktiga enligt läropliktslagen (1214/2020) tillämpas på den personliga utvecklingsplanen för kunnandet endast till den del den läropliktige har avlagt examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter. För läropliktiga ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet därtill utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år.

46 §

Identifiering av tidigare förvärvat kunnande

Det kunnande som en studerande tidigare har förvärvat i enlighet med 44 § ska utredas och identifieras av utbildningsanordnaren med stöd av dokument och annan utredning som den studerande lägger fram.

47 §

Erkännande av tidigare förvärvat kunnande

Utbildningsanordnaren ska erkänna kunnande som en studerande tidigare har förvärvat i enlighet med 44 § och som motsvarar kraven på yrkeskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Erkännande av kunnande sker med stöd av dokument och annan utredning som avses i 46 §. Närmare bestämmelser om förfaringssätten vid erkännande av kunnande utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 13 § 4 mom., och
ändras 31 § 1 mom., som följer:

31 §

Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 42 §
sådan den lyder i lag 1410/2014, samt
ändras 8 § 1 mom. och 9 a § 1 mom. sådana de lyder, 8 § 1 mom. i lagarna 1410/2014 och
1114/2021 och 9 a § 1 mom. i lag 532/2017, som följer:

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 51,59 procent och av driftskostnaderna för utbildning som handleder för examensutbildning och som ordnas av en anordnare av gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 a §

Kommunens självfinansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning

Kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning är det belopp som fås när det i 9 § 1 mom. avsedda statliga anslaget multipliceras med talet 1,3461. Kommunernas finansieringsandel är dock 2025 det belopp som fås när man från kommunernas indexjusterade finansieringsandel för 2024 drar av 57,4 miljoner euro. Från och med 2026 är kommunernas finansieringsandel högst på 2025 års nivå.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 23 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Undervisningsminister Anders Adlercreutz

1.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 53 § 4 mom., samt
ändras 44 § 5 mom., sådan den lyder i lag 1218/2020, 46 § och 47 § 1 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

44 §

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

För läropliktiga enligt läropliktslagen (1214/2020) ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år.

Vad som föreskrivs i 1 mom. om individuella uppgifter om identifiering och erkännande av kunnandet ska för läropliktiga enligt läropliktslagen (1214/2020) tillämpas på den personliga utvecklingsplanen för kunnandet endast till den del den läropliktige har avlagt examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar enligt grunderna för yrkesinriktad grundexamen, grunderna för yrkesexamen eller grunderna för specialyrkesexamen eller gymnasiestudier, högskolestudier eller sådana studier som har bedömts och verifierats av andra behöriga myndigheter. För läropliktiga ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet därtill utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år.

46 §

46 §

Identifiering av tidigare förvärvat kunnande

Identifiering av tidigare förvärvat kunnande

Det kunnande som en studerande tidigare har förvärvat ska utredas och identifieras av utbildningsanordnaren med stöd av dokument och annan utredning som den studerande lägger fram.

Det kunnande som en studerande tidigare har förvärvat *i enlighet med 44 §* ska utredas och identifieras av utbildningsanordnaren med stöd av dokument och annan utredning som den studerande lägger fram.

Gällande lydelse

47 §

Erkännande av tidigare förvärvat kunnande

Utbildningsanordnaren ska erkänna kunnande som en studerande tidigare har förvärvat och som motsvarar kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Erkännande av kunnande sker med stöd av dokument och annan utredning som avses i 46 §. Närmare bestämmelser om förfaringssätten vid erkännande av kunnande utfärdas genom förordning av statsrådet.

53 §

Bedömning av kunnandet

Utbildningsanordnaren utarbetar som en del av sitt kvalitetsledningssystem separat för varje examen eller utbildning en plan för hur bedömningen av kunnandet ska genomföras.

Föreslagen lydelse

47 §

Erkännande av tidigare förvärvat kunnande

Utbildningsanordnaren ska erkänna kunnande som en studerande tidigare har förvärvat *i enlighet med 44 §* och som motsvarar kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Erkännande av kunnande sker med stöd av dokument och annan utredning som avses i 46 §. Närmare bestämmelser om förfaringssätten vid erkännande av kunnande utfärdas genom förordning av statsrådet.

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 13 § 4 mom., och
ändras 31 § 1 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Ordnande av studierna

*Utbildningsanordnaren ska årligen (upphävs)
sammanställa en på läroplanen baserad plan
i vilken bestäms om det allmänna ordnandet
av undervisning, undervisningstimmarna,
arbetstiderna, utbildningsanordnarens
samarbete och anskaffning av utbildning som
avses i 8 §, sådana självständiga studier som
avses i 25 § 1 mom. samt andra behövliga
ärenden som anknyter till ordnandet av
undervisningen.*

31 §

31 §

Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Vid ordnande av studier som hör till
gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska
utbildningsanordnaren samarbeta med de
studerandes vårdnadshavare.
Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges
information om den studerandes arbete och
studiernas framskridande.
*Utbildningsanordnaren ska regelbundet
utreda de studerandes vårdnadshavares
åsikter om läroanstaltens och
utbildningsanordnarens verksamhet*

Vid ordnande av studier som hör till
gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska
utbildningsanordnaren samarbeta med de
studerandes vårdnadshavare.
Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges
information om den studerandes arbete och
studiernas framskridande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 42 §
sådan den lyder i lag 1410/2014, samt
ändras 8 § 1 mom. och 9 a § 1 mom. sådana de lyder, 8 § 1 mom. i lagarna 1410/2014 och
1114/2021 och 9 a § 1 mom. i lag 532/2017, som följer:

Gällande lydelse

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 52,21 procent och av driftskostnaderna för utbildning som handleder för examensutbildning och som ordnas av en anordnare av gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 a §

Kommunens självfinansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning

Kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning är det belopp som fås när det i 9 § 1 mom. avsedda statliga anslaget multipliceras med talet 1,3461. *Kommunernas finansieringsandel motsvarar dock högst nivån för 2017.*

Föreslagen lydelse

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 51,59 procent och av driftskostnaderna för utbildning som handleder för examensutbildning och som ordnas av en anordnare av gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 a §

Kommunens självfinansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning

Kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning är det belopp som fås när det i 9 § 1 mom. avsedda statliga anslaget multipliceras med talet 1,3461. *Kommunernas finansieringsandel är dock 2025 det belopp som fås när man från kommunernas indexjusterade finansieringsandel för 2024 drar av 57,4 miljoner euro. Från och med 2026 är kommunernas finansieringsandel högst på 2025 års nivå.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

(upphävs)

Finansieringsplan för anläggningsprojekt

Undervisnings- och kulturministeriet utarbetar årligen för de följande fyra åren en riksomfattande finansieringsplan för anläggningsprojekt som hänför sig till undervisnings- och kulturverksamhet. Finansieringsplanen omfattar de anläggningsprojekt som är ämnade att genomföras under planeringsperioden, kalenderårsvis i den ordning som de ska genomföras, samt en beräkning av projektens statsunderstöd.

För den finansieringsplan som utarbetas för anläggningsprojekten inom verksamhet enligt idrottslagen ska regionförvaltningsverket, på basis av förslag som inkommit från anordnare av verksamhet enligt idrottslagen som nämns i 1 §, upprätta en förteckning över de anläggningsprojekt som är ämnade att genomföras inom dess verksamhetsområde. Projekten antecknas i förteckningen enligt deras uppskattade skyndsamhetsordning. Förslagen för förteckningen ska sändas till regionförvaltningsverket före utgången av året före förteckningen upprättas.

En finansieringsplan behöver inte utarbetas, om det anslag som har anvisats för statsunderstöd för anläggningsprojekt är av ringa betydelse.

Undervisnings- och kulturministeriet kan göra ändringar i finansieringsplanen, om det anvisas tilläggsanslag för statsunderstöd för anläggningsprojekt efter det att finansieringsplanen fastställts.

Denna lag träder i kraft den 20 .

När beslut fattas om finansieringen för finansåret 2025 får det antal studerandeår som avses i 32 c § i den lag som ändras genom denna lag med avvikelser från vad som föreskrivs i den paragrafen underskrida det minimiantal studerandeår som anges i anordnartillståndet.